

ТВОЈА ПРАВА НА ЗАШТИТУ И ПОДРШКУ – Информативна брошура за особе са искуством трговине људима

- Изложени сте (или сте били изложени) насиљу које подразумева **сексуалну или радну експлоатацију, присиљавају Вас на брак, присиљавају Вас или Вам нуде да се бавите проституцијом, просјачењем или вршењем кривичних дела?**
- **Преварени сте поводом услова рада и боравка**, радите под присилом или у тешким условима?
- **Послодавац или друго лице задржава целу или већи део Ваше зараде**, прети Вам и застрашује Вас?
- Послодавац или организатор пута и смештаја, или они који су Вас довели у Републику Србију или неку другу земљу, су Вам **одузели пасош и друга лична документа?**
- **Не можете слободно да се крећете** или Вам је **кретање ограничено, закључавају Вас или контролишу, уцењују или прете** да ће учинити нешто нажао Вама или Вашој породици, или немате прилику да сусретнете друге особе осим оних код којих радите?
- **Одузели су Вам мобилни телефон, не можете да разговарате или да се дописујете са породицом и пријатељима** или се комуникација одвија под надзором?
- **Приморани сте да вратите огромне дугове особи** која Вас је довела у ситуацију експлоатације (понудила или организовала посао, која Вас је довела у Републику Србију или неку другу земљу).

Уколико се проналазите у некој од претходних ситуација, постоји вероватноћа да сте жртва трговине људима и да треба да потражите помоћ. Трговина људима је **озбиљно кривично дело** и представља један од најгрубљих видова кршења људских права. Иако су жртве трговине људима начешће жене и деца, то могу бити и мушкарци, трансродне особе, итд.

Ако сумњате да сте Ви или да је нека друга особа жртва трговине људима, имате право да јавном тужиоцу или полицији **поднесете кривичну пријаву** (писмено, усмено или другим средством), у којој ће те описати Вашу сазнања о догађајима и особама које су у томе учествовале.

ТРГОВИНА ЉУДИМА ЈЕ КРИВИЧНО ДЕЛО И ПОДРАЗУМЕВА:

врбовање, превоз, пребацивање, предају, продају, куповину, посредовање у продаји, скривање или држање другог лица, уз примену силе или претње, довођењем у заблуду

или одржавање у заблуди, злоупотребом овлашћења, поверења, односа зависности, тешких прилика другог, задржавањем личних исправа или давањем или примањем новца или друге користи, у циљу експлоатације његовог/ њеног рада, принудног рада, вршења кривичних дела, проституције или друге врсте сексуалне експлоатације, просјачења, употребе у порнографске сврхе, успостављања ропског или њему сличног односа, ради одузимања органа или дела тела или ради коришћења у оружаним сукобима.

Могуће је да се осећате веома уплашено и беспомоћно, али знајте да нисте сами. **Ми Вас охрабрујемо да се јавите.** Ви имате права и избор, а у овој брошури можете сазнати која су Ваша права и како да их остварите.

Пројекат подржан од стране Владе Сједињених Америчких Држава

Израда ове брошуре је у потпуности финансирана од стране Канцеларије америчког Стејт департмента за борбу против трговине људима. Налази, мишљења и закључци изнети у овој брошури представљају становиште аутора и не нужно Стејт департмента САД-а.

Supported by: **giz** German International Cooperation

Превод на ромски, албански, мађарски, румунски, бугарски, македонски, фарси, француски и урду омогућен је уз подршку Регионалног Пројекта за превенцију и борбу против трговине људима у земљама на западном Балкану који спроводи Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) а финансира Немачко Савезно Министарства за Економску сарадњу и развој (BMZ).

Када се обратите за помоћ, имате следећа права и могућности:

1. ПРАВО НА ИНФОРМИСАЊЕ

Најпре, имате право **да знате са ким разговарате у државном органу**, институцији или организацији, као и која је њихова улога и шта можете од њих да очекујете у вези даљих поступака. Можете одмах добити писану информацију о Вашим правима, доступним услугама социјалне заштите и подршке и како да их остварите, а током разговора са Вама може присуствовати **особа од поверења**.

Имате право на **период опоравка и размишљања**, односно важно је **да знате да имате времена да се одморите и размислите**, као и да добијете информације у сваком контакту са државним органом, установом или организацијом и у свакој фази поступка у којима се налазите.

Имате право да Вас полиција информише и пружи савете неопходне за **заштиту Ваше личне безбедности и имовине**. Такође, имате право да од стране јавног тужилаштва и суда budete поучени о правима која Вам припадају у кривичном поступку.

У свим поступцима имате право на **употребу свог матерњег језика и да Вам се обезбеди преводилац**.

2. ПРАВО НА ПОВЕРЉИВОСТ И ПРИВАТНОСТ

Имате право да будете информисани о **праву на поверљивост и приватност**, о томе шта су лични подаци (нпр. Ваше име, пол, адреса, националност и др.) и подаци о Вашем приватном животу (или приватном животу Вама блиских особа).

Имате право да тражите да Ваши лични подаци не буду доступни јавности и медијима без Ваше сагласности, да се Ваши подаци штите и третирају поверљиво, као и да дате сагласност (пристанак) да се Ваши подаци користе или не користе за покретање поступака. Такође, неке Ваше податке институције и организације које учествују у поступцима морају да поделе са другим институцијама (то се зове ограничење поверљивости), али имате право да знате који су то подаци и на који начин ће бити коришћени.

Можете код јавног тужиоца или суда затражити заштиту своје приватности у кривичном поступку.

Имате право жалбе у случају кршења права на поверљивост и приватност Ваших података.

3. ПРАВО НА УЧЕШЋЕ У ПОСТУПЦИМА И ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА

Имате право да будете информисани о начинима на које **можете да учествујете у поступцима** (пред свим надлежним државним органима) и да **учествујете у доношењу одлука**.

Имате право да учествујете у **процени** свог стања и потреба, а то значи да ћете бити питани и да сте слободни да се изјасните како процењујете своје стање и потребе у вези са здрављем, финансијама, прибављањем докумената, смештајем, образовањем и обуком, запошљавањем и радом, остваривањем контаката са породицом и друго. Ти подаци ће бити узети у обзир **при изради и спровођењу плана Ваше заштите и подршке**. Ви ћете учествовати и у оцени делотворности предузетих мера из плана заштите и подршке.

4. ПРАВО НА ЗАШТИТУ

Имате право да Вам се обезбеди **мере заштите**, уколико Вам прети опасност од учиниоца кривичног дела или других лица. Ако сте страни држављанин, имате право да Вам полиција омогући **привремену боравишну дозволу** на територији Републике Србије.

При јавним тужилаштвима и судовима су основане Службе за пружање подршке и помоћи сведоцима и оштећенима (жртвама). Ове службе Вам омогућавају да добијете информације о **начину свог учешћа у кривичном поступку** против учиниоца кривичног дела, начину на који се постављају питања пред судом, правној терминологији, наплати трошкова доласка, накнади штете и другим правним информацијама у вези са Вашим сведочењем.

У **кривичном поступку** имате право да:

- учествујете у својству сведока оштећеног (жртве) и да тражите да Вам се од стране јавног тужиоца или суда одреди статус посебно осетљивог сведока (у ком случају постоји могућност да се организују слушања у посебној просторији - уз омогућено праћење звука и слике без присуства странака и учесника кривичног поступка),
- ангажујете пуномоћника (адвоката) или да Вам се он постави од стране јавног тужиоца или суда
- разматрате списе и разгледате предмете који служе као докази,
- присуствујете припремној рочишту, главном претресу и извођењу доказа,
- будете обавештени о одбацавању кривичне пријаве, обустављању истраге или одустанку јавног тужиоца од кривичног гоњења и против наведених одлука поднесете приговор,
- преузмете кривично гоњење и заступате оптужбу,
- будете обавештени о исходу поступка и да Вам се достави правоснажна пресуда, као и да поднесете жалбу.

Имате право да у кривичном поступку, од јавног тужиоца или суда, захтевате доделу статуса заштићеног сведока уколико је Вама или Вама блиском лицу угрожен живот, здравље или слобода.

Имате право да у кривичном поступку, од јавног тужиоца или суда, захтевате укључивање у Програм заштите уколико је Вама или Вама блиском лицу угрожен живот, здравље, физички интегритет, слобода или имовина. Програм заштите може се спровести пре, у току и након правоснажног окончања кривичног поступка, према учеснику у кривичном поступку и блиским лицима.

За евантуалне незаконите активности које сте учинили под претњом или принудом (кривична дела и прекршаји попут проституције, крађе, принудног просјачења, незаконитог преласка

границе, незаконитог боравака у нашој земљи, итд.), имате право да се од стране јавног тужиоца и суда размотри испуњеност законских услова за Ваше некажњавање.

5. ПРАВО НА ПОМОЋ И ПОДРШКУ

У сигурном окружењу, уз безусловно прихватање Вас као особе, без обзира да ли сте пристали на сарадњу са истражним органима, уз могућност да информацију и помоћ добијете на свом језику (укључујући и знаковни) и да свим поступцима присуствује особа од поверења, имате право на:

- хитну бригу о Вашим основним потребама (сан, одмор, храна, хигијена, здравље, итд.),
- безбедан смештај за Вас и Вашу децу,
- здравствену помоћ (лечење, набавку лекова, итд.),
- помоћ психолога или социјалног радника, како би сте се опоравили, оснажили, сагледали своју ситуацију, размислили о будућности и донели самостално одлуке,
- подршку да наставите школовање и да се оспособите за посао
- подршку и помоћ да се запослите и задржите посао,
- подршку у школовању Ваше деце,
- помоћ да остварите права у социјалној заштити (као што су новчана социјална помоћ, једнократна новчана помоћ, помоћ у роби, итд.),
- право на правну подршку (на пример, подршку у прибављању личних докумената) подршку у спајању са породицом, као и да задржите контакте са породицом и Вама значајним особама.

У поступку азила, као жртва трговине људима или претпостављена жртва трговине људима имате посебне гаранције да ће Ваша права бити заштићена и да ће Вам се пружити помоћ.

Ако сте мигрант - страни држављанин, као претпостављена жртва трговине људима имате право на привремену боравак (дозвола боравака) до 3 месеца, а ради опоравка и размишљања шта ћете даље учинити. Уколико после тог периода одлучите да сарађујете са државним органима, привремену боравак (дозвола боравака) Вам се може одобрити до једне године.

Уколико сматрате да сте имали искуство у вези са трговином људима, у наставку се налазе контакти институција и организација које Вам могу пружити помоћ и подршку:

Центар за заштиту жртава трговине људима:

- дежурни телефон: +381 63 610 590 (доступан нон-стоп)
- електронска пошта: centar@centarzztlj.rs
- адреса: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за социјалну заштиту, Центар за заштиту жртава трговине људима, Београд, Немањина бр. 22-26.

Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Управа криминалистичке полиције:

- телефони: +381 11 2471019 | +381 64 724 1019
- електронска пошта: ukp@mup.gov.rs

Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима:

- телефони: +381 11 3200 603 | +381 11 3200 685

Као тражиоцу азила или мигранту пружите Вам се:

- помоћ у остваривању права на подношење захтева за азил (за стране држављане) и за одобрење привременог боравака, као и помоћ у прибављању докумената,
- помоћ да се вратите у своју земљу.

6. ПРАВО НА ИЗБОР УСЛУГА И ПРУЖАЛАЦА УСЛУГА

Када добијете потпуну информацију о свим услугама и пружаоцима услуга, имате право да **изаберете или одбијете** услугу или пружаоца услуге. Такође, имате право да се **предомислите, промените** услугу или пружаоца као и да **затражите додатне** услуге и пружаоце. Можете да учествујете и у избору статуса који Вам највише одговара (на пример, привремени боравак или азил и слично).

7. ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ

Имате право на накнаду **материјалне и нематеријалне штете** у кривичном поступку. Ово право можете остварити уколико поднесете имовинскоправни захтев за накнаду штете (који мора бити одређен – на пример, тражићете одређени новчани износ као накнаду штете због претрпљеног страха). Пожељно је да уз захтев за накнаду штете предложите и доказе (на пример, медицински извештај), а можете тражити и доношење привремених мера којима ће се обезбедити наплата накнаде штете уколико Вам она буде досуђена одлуком суда у кривичном поступку.

Ви бирате да ли ћете захтев за накнаду штете поднети у кривичном поступку, или ћете тужбом покренути парнични поступак за накнаду штете.

8. ПРАВО НА ПРИТУЖБУ И ЖАЛБУ

Имате право да у поступку пред државним органима, институцијама и организацијама **поднесете притужбу** на рад професионалаца уколико сте незадовољни њиховим радом, како бисте боље заштитили и остварили Ваша права. Такође, имате право да **уложите жалбу** против одлука државних органа, у складу са поуком која је написана у одлуци.

Имате и право жалбе у случају кршења права на поверљивост и приватност Ваших података.

- електронска пошта: natco@mup.gov.rs

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије:

- телефон: +381 11 3129 585 | +381 64 8283 127
- електронска пошта: kirs@kirs.gov.rs

Удружење АСТРА:

- СОС телефон: + 381 11 785 0000 | 0800 101201 (бесплатни и доступан нон-стоп)
- електронска пошта: sos@astra.rs

Удружење АТИНА:

- телефон: +381 61 638 4071 (доступан нон-стоп)
- електронска пошта: office@atina.org.rs

Адресар установа и других пружалаца услуга социјалне заштите: https://npm.rs/attachments/article/55/adresar_ustanova.pdf

Интерактивна мапа са Адресаром организација, служби и институција које пружају помоћ и подршку жртвама кривичних дела: <http://www.interaktivnamapa.rs>